

Το 2008 είναι μια δύσκολη χρονιά

Το 2008 αποδεικνύεται μια δύσκολη χρονιά σε όλο τον κόσμο και την Ελλάδα. Η μεγαλύτερη χρηματοοικονομική κρίση της μεταπολεμικής περιόδου σε συνδυασμό με την ύφεση στις ΗΠΑ έχουν επιφέρει μειωμένους ρυθμούς ανάπτυξης σε Ευρωζώνη, Νέα Ευρώπη, Ασία, κλπ. Το ΔΝΤ προβλέπει ότι το 2008 η παγκόσμια ανάπτυξη θα περιοριστεί στο 3,7% από 4,9% το 2007. Συγχρόνως, οι πληθωριστικές πιέσεις από τις αλματώδεις αυξήσεις στις τιμές της ενέργειας και των πρώτων υλών είναι έντονες. Η αποπληθωρισμένη τιμή του πετρελαίου πλησιάζει τα ιστορικά υψηλά της περιόδου του πολέμου μεταξύ Ιράν και Ιράκ, δύο πετρελαιοπαραγωγών χωρών, ενώ τα σημαντικά προβλήματα στη διαδικασία διύλισης προεξοφλούν υψηλές τιμές για τουλάχιστον μια τριετία. Επιπλέον, οι ανατιμήσεις σε βασικά αγροτικά προϊόντα σε συνδυασμό με τους περιορισμούς στις εξαγωγές τους, δημιουργούν προβλήματα σε πολλές φτωχές χώρες, ανησυχίες για την σταθερότητα και την ασφάλειά τους και επιδείνωση της απόλυτης φτώχειας στον πλανήτη. Φαίνεται πλέον ξεκάθαρα ότι η ευημερία της τελευταίας πενταετίας, η μεγαλύτερη στα τελευταία 40 χρόνια, έφτασε στο τέλος της.

Στην Ελλάδα, πολλά από τα προβλήματα είναι εισαγόμενα, ενώ άλλα πηγάζουν από μακροχρόνιες αδυναμίες. Ο πληθωρισμός παραμένει σταθερά υψηλότερος της Ευρωζώνης έχοντας ήδη φτάσει στο 4,4% τον Μάρτιο. Η ενεργειακή ένταση της ελληνικής οικονομίας είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή της Ευρωζώνης, καθιστώντας μας πιο ευάλωτους στην αναμενόμενη μέση αύξηση της τιμής του πετρελαίου σε € κατά 19% το 2008, που συνεπάγεται αύξηση του πληθωρισμού έως και 1,2 ποσοστιαίες μονάδες, δηλαδή από 2,9% το 2007 στο 4,1% το 2008. Οι αυξήσεις στις τιμές των εμπορευμάτων και των πρώτων υλών τα προηγούμενα χρόνια οδηγούν επίσης σε άνοδο των τιμών των εισαγόμενων προϊόντων.

Τα επιτόκια και αυτά αυξάνονται. Ο φόβος του πληθωρισμού κάνει την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα διστακτική στη μείωση των επιτοκίων παρέμβασης. Έτσι η μεγάλη αύξηση των ασφαλιστρών κινδύνου που επέφερε η κρίση, δεν μειώνει απλώς τις μετοχικές αξίες, αλλά μεταφράζεται

αυτόματα σε άνοδο των επιτοκίων για όλους τους δανειζόμενους: Κράτος, νοικοκυριά, επιχειρήσεις. €2,3 δις ευρώ επιπλέον τόκους εκτιμώ ότι θα κληθούν να πληρώσουν οι δανειζόμενοι, δηλαδή μια ολόκληρη ποσοστιαία μονάδα του ΑΕΠ θα χαθεί συνολικά από την κατανάλωση, τις επενδύσεις ή την κοινωνική πρόνοια εξ αιτίας απλώς και μόνον των υψηλότερων τόκων.

Η ελληνική οικονομία, όμως, επηρεάζεται αρνητικά και από άλλους παράγοντες. Πρώτον, η πτώση της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας μειώνει τη ζήτηση για τα αγαθά που εξάγουμε και περιορίζει τις τουριστικές δαπάνες των ξένων στην Ελλάδα. Δεύτερον, ο τομέας της ναυτιλίας που το 2007 ώθησε σημαντικά την αναπτυξιακή διαδικασία, βαίνει σταδιακά προς ομαλοποίηση των ναύλων και περιορισμού των κερδών. Τρίτον, η πτώση των τιμών των κατοικιών σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες που ακολουθεί την πτώση στις ΗΠΑ, αναμένεται να μειώσει τη ζήτηση εξοχικής κατοικίας στην Ελλάδα από τους ξένους, γεγονός που πιθανόν να επιδράσει αρνητικά και στο χώρο της οικοδομής στην επαρχία και γενικότερα, στη αίσθηση του πλούτου του ελληνικού νοικοκυριού, με αποτέλεσμα τη μείωση στην κατανάλωση. Τέταρτον, η κερδοφορία των ελληνικών επενδύσεων στο εξωτερικό, ιδιαίτερα στην Νέα Ευρώπη, θα είναι μικρότερη του αναμενόμενου, αφού σε πολλές χώρες τα ρίσκα μείωσης της οικονομικής δραστηριότητας έχουν αυξηθεί σημαντικά. Συνοψίζοντας, λοιπόν, ένας ρυθμός ανάπτυξης της τάξης του 3,5%, τον οποίο εκτιμούσα ως βασικό σενάριο τον Οκτώβριο του 2007, σήμερα αποτελεί πλέον το θετικό σενάριο των εξελίξεων του 2008.

Το αναπτυξιακό μοντέλο της ζήτησης, της πτώσης των επιτοκίων και των «δώρων» αξιοπιστίας της ΟΝΕ φτάνει σταδιακά προς το τέλος του και το 2008 στέλνει τα πρώτα αρνητικά μηνύματα. Η σύγκλιση προς το μέσο βιοτικό επίπεδο προς την ΕΕ-15, που σήμερα βρίσκεται στο 89%, φαντάζει δυσκολότερη. Είμαστε πλέον αντιμέτωποι με τα μακροχρόνια προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, τη βαθιά έλλειψη ανταγωνιστικότητας, τη διαρκώς υποβαθμιζόμενη Παιδεία, την τεχνολογική πενία, την έλλειψη δημιουργικότητας και μεταρρυθμίσεων και με μια κοινωνία επιρρεπή στην κατανάλωση και εθισμένη στο εύκολο κέρδος. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, η οποία καταρτίζει δείκτες «ευκολίας του επιχειρείν» που είναι

συγκρίσιμοι διακρατικά, η Ελλάδα το 2007 κατείχε την 100η θέση ανάμεσα σε 178 χώρες, τελευταία στην ΕΕ-27! Το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών βρίσκεται το 2007 στο ανησυχητικό επίπεδο του 14,1% του ΑΕΠ, όταν πριν την είσοδο στην ΟΝΕ κυμαίνονταν γύρω στο 4% του ΑΕΠ. Οι Έλληνες σήμερα καταναλώνουν πολύ περισσότερα από όσα παράγουν. Δανείζονται ή πωλούν τις επιχειρήσεις τους και τα οικόπεδα κοντά στις παραλίες, κληροδοτώντας στα παιδιά τους, πέραν από τη γερασμένη κοινωνία μας, μικρότερη περιουσία αλλά και λιγότερες ικανότητες για να ανταγωνιστούν στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία.

Γκίκας Α. Χαρδούβλης

Καθηγητής, Τμήμα Χρηματοοικονομικής & Τραπεζικής Διοικητικής Πανεπιστημίου Πειραιώς
& Οικονομικός Σύμβουλος Ομίλου Eurobank EFG